

Valtioneuvoston asetus vuodelta 2025 maksettavasta lihan ja vuodelta 2024 maksettavasta maidon kuljetusavustuksesta sekä eräiden kotieläintalouden palvelujen tuesta vuodelta 2025

1. Yleistä

Liittymissopimuksen artiklan 142 perusteella Suomi on saanut luvan myöntää pitkäaikaisia kansallisia tukia 62 leveyspiirin pohjoispuolella sijaitseville alueille. Vuonna 2025 tukea maksetaan Euroopan komission pohjoista tukea koskevan päätöksen C(2021)8773 perusteella. Kuljetusavustusta maksetaan tuotantopaikalta Ruokaviraston hyväksymään teurastamoon tai aluehallintoviraston hyväksymien poroteurastamoiden punnitslipukkeiden tai -päiväkirjojen osoittamien merkintöjen perusteella tapahtuvista nautojen, sikojen, lampaiden, siipikarjan, hevosten ja vuohien kuljetuksista.

Samalla päätöksellään komissio on sallinut maidon kuljetusavustuksen maksamisen Kainuun maakunnan, entisen Lapin läänin ja Koillismaan seutukunnan alueilla. Lisäksi päätöksellä on mahdollistettu valtiontuen maksamisen kotieläinjalostukseen liittyvien eräiden välttämättömien palveluiden saatavuuden turvaamiseksi pohjoisimmassa Suomessa. Jälkimmäisen tuen myöntämisen edellytyksenä on eläinten hyvinvointilain (693/2023) 15 §:ssä säädetyn valtuuden nojalla annetun eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä annetun valtioneuvoston asetuksen (1165/2023) 9 §:n mukainen kelpoisuus.

2. Ehdotetut tukimuodot

Kuljetusavustusta ehdotetaan maksettavaksi meijereiden tuottajilta vuoden 2024 aikana keräämän maitomäärän sekä kirjanpitovelvollisten lihan ostajien vuonna 2025 kuljettamien nautojen, sikojen, lampaiden, siipikarjan, hevosten ja vuohien ruhopainojen perusteella. Ehdotetut tukitasot lihan kuljetusavustuksessa olisivat 61,60-246,73 euroa tonnilta riippuen tuotantopaikasta. Tukitasot olisivat samat kuin vuonna 2024. Maidon kuljetusavustuksen ehdotetaan olevan 2,00-41,89 euroa 1 000 litraa kohti riippuen alueesta, jolla se on tuotettu. Tukitasot olisivat vuoden 2024 tukitasoja enintään 1,80 euroa/1000 litraa korkeammat vähentyneen keräilymäärän ja korkeampien kuljetuskustannusten takia. Eräiden kotieläintalouden palvelujen tuen määräksi ehdotetaan 137,40 euroa käyntikertaa kohti liitteessä 3 mainituille korkean tukitason alueilla ja 91,60 euroa käyntikertaa kohti liitteessä 3 mainituille normaalin tukitason alueilla.

Kotimaisen eläintuotannon jatkuvuus eri osissa maata edellyttää keinosiemennyspalvelujen saatavuutta mahdollisimman kattavasti koko maassa. Ilman riittävää palveluntarjontaa kotieläintuotannon jatkuvuus ja alueellinen kattavuus voivat vaarantua, millä olisi vaikutuksia ruuantuotannon sijoittumiseen ja samalla alueelliseen elinvoimaisuuteen ja turvallisuuteen. Keinosiemennys mahdollistaa tuotannon myös harvaan asutuilla alueilla, joilla esimerkiksi tilasiemennyksen lisääminen ei ole pienten karjakokojen takia realistinen vaihtoehto. Keinosiemennyspalvelun mahdollistaminen pohjoisen tuen alueella tukee myös alueellista tasapainoa ja maatalouden elinvoimaisuutta.

Keinosiemennyspalvelun tuottamisen kustannukset ovat nousseet merkittävästi mm. polttoaine-, työvoima- ja logistiikkakulujen vuoksi. Erityisen paljon yksittäisen käynnin kustannuksia on nostanut kutakin tilakäyntiä varten ajatun matkan piteneminen. Tilamäärän vähenemisestä huolimatta tiloja on edelleen pitkien kulkuetäisyyksien päässä, minkä vuoksi palvelun tuottamisesta kertyneitä kokonaiskilometrimääriä on kertynyt edelleen lähes yhtä paljon kuin aiempina vuosina. Myöskään siemennyksiä tekevien henkilöiden

määrää ei ole voitu vähentää samassa suhteessa tilamäärien alenemisen kanssa, koska se olisi vaikuttanut liikaa palvelun saatavuuteen.

Ilman tukitason korotusta palveluntarjoajien toimintaedellytykset heikentyisivät merkittävästi, mikä saattaisi johtaa tarjonnan supistumiseen ja jopa loppumiseen erityisesti niillä alueilla, joilla toiminnan kustannukset ovat erityisen suuret kulkuetäisyyksien ja harvan asutuksen vuoksi. Vaikka tukitasoa on jouduttu korottamaan noin 30 % vuoden 2024 tasoon verrattuna, korotus on välttämätön kotieläintalouden alueellisen kattavuuden ja palvelun jatkuvuuden varmistamiseksi.

Nykyinen tukimalli on toistaiseksi nähty tarkoituksenmukaisimmaksi tavaksi turvata keinosiemennyspalvelut pohjoisimmassa Suomessa. Rakennemuutoksen myötä kotieläintilojen muodostama tilaverkosto kuitenkin harvenee vähintään yhtä nopeasti jatkossakin, ja tästä syystä työ kustannustehokkaampien tukitoimenpiteiden löytämiseksi on jo aloitettu. Palvelun turvaaminen on välttämätöntä myös pitkällä aikavälillä, sillä keinosiemennys on keskeinen osa eläinaineksen hallittua jalostusta ja kotimaisen tuotannon kilpailukykyä. Mikäli palvelun jatkuvuutta ei varmisteta, seurauksena olisi merkittävä riski kotieläintuotannon keskittymisestä ja alueellisen elinvoiman heikkenemisestä.

3. Lausunnot

Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoa valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Ruokavirastolta, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien Maaseutu ja energia -yksiköiltä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.:ltä, Arla Oy:ltä, Faba osk:lta, Finnpig Oy:ltä, Pro Agria keskusten liitolta, Pro Agria Svenska lantbrukssällskapens förbund:lta, Tuotantoeläinlääkäriyhdistys ry:ltä, Valio Oy:ltä ja Viking Genetics Finland Oy Ab:ltä. Lausuntopalvelua ei ole käytetty koska asetusehdotus koskee vain hyvin rajattua tuensaaaja-joukkoa. Valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja Ruokavirasto ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa asiassa. Faba osk. ei pitänyt nykymuotoista keinosiemennysalan toimijoille maksettavaa eräiden kotieläintalouden palvelujen tukea nykymuotoisena toimivana, mutta toisaalta piti yksikkökohtaisen tuen kasvattamista yhtenä mahdollisena ratkaisuna kuntakohtaisen vakioimisen ja maksuperusteiden kehittämisen lisäksi. Faba osk esittikin, että tukea voidaan kasvattaa ja sen muotoa kehittää siten, että se edesauttaa palvelun ylläpitoa harvaan asutulla alueella. Lausunnossa todettiin siemennyspalvelujen turvaamisella mahdollistettavan maidontuotannon jatkuminen koko Suomen alueella.

4. Voimaantulo ja toimivalta

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 10.12.2025.

Toimivalta valtioneuvostolle on asiassa osoitettu maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 4 §:n 2 momentissa ja 15 §:n 3 momentissa.

5. Taloudelliset vaikutukset

Valtion talousarvion momentilla 30.20.40 (maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki) on vuonna 2025 osoitettu varat yhteensä 350,0 miljoonan euron suuruiseen maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen. Esitettyyn tarkoitukseen vuodelta 2025 arvioidaan tarvittavan 2,550 miljoonaa euroa. Maidon kuljetusavustukseen kuluisi arvion mukaan 1,835 miljoonaa euroa, lihan kuljetusavustukseen 0,165 euroa ja eräiden kotieläinpalvelujen tukeen 0,550 miljoonaa euroa. Tarvittava määräraha on otettu huomioon maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen jakoehdotusta laadittaessa. Muut momentilta 30.20.40 rahoitettavat kohteet huomioon ottaen määrärahan arvioidaan riittävän ehdotettuun tarkoitukseen.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen vuodelta 2025 maksettavasta lihan ja vuodelta 2024 maksettavasta maidon kuljetusavustuksesta sekä eräiden kotieläintalouden palvelujen tuesta vuodelta 2025.